

ARVOKKAAT TUULI- JA RANTAKERROSTUMAT

- Tuura -alue
- Natura 2000 -alue

0 500 m

Karttatuloste © Geologian tutkimuskeskus
 Pohjakartta © Maanmittauslaitos, lupa nro 7/MML/10
 Suojelutueet © Suomen Ympäristökeskus

SUNIKARI

Hailuoto

Tietokantatunnus: TUU-11-031

Arvoluokka: 3

Muodostuma:	Tuuli- ja rantakerrostuma	Pinta-ala:	34,7 ha
Korkeus:	4 m mpy.	Karttalehti:	2442 11
Alueen suhteellinen korkeus:	4 m		2442 08
Muodon suhteellinen korkeus:	2 m		

Sijainti: Iso Sunikari sijaitsee Hailuodon lounaisrannalla, noin viisi kilometriä Hailuodon kirkolta lounaaseen.

Geologia

Sunikari on Hailuodon lounaisrannalla sijaitseva ranta- ja tuulikerrostumien yhdistelmämuodostuma. Se on syntynyt ja kehittynyt Iso-Sunikarin ja Korkia Sunikarin lakien kohottua maankohoamisen seurauksena Perämerestä noin 300 vuotta sitten. Maankohoamisen yhteydessä aallokko huuhtoi ja tasoitti alueen moreenikohoumia, lajitteli irrottamaansa ainesta sekä kerrosti sen hietaiseksi hiekaksi kohoumien alarinteille ja lähiympäristöön. Länsilounaiset tuulet ovat kuljettaneet avoimilta rantatasanteilta hietaa ja hiekkaa rantavallien päälle loiventaen niiden länsirinteitä. Vallien itärinteet ovat jyrkempiä, koska vallien laen ylitettyään tuulen nopeus pienenee ja sen kuljettama aines putoaa vallien suojasivuille ja kerrostuu vastasivuja jyrkemmiksi rinteiksi. Rantavallien päälle kerrostunut dyyniaines on muuttanut rantavallien virtaviivaista muotoa ja muodostanut niistä kulultaan polveilevia ja muodoiltaan kumpuilevia dyyniselänteitä.

Iso Sunikari:

Ison Sunikarin kalasataman etelä- ja pohjoispuolella on kivikkoisten niemennokkien välisiin lahdelmiin muodostunut hiekkaisia rantoja, joissa avoimen rantatasanteen takana on noin kahden metrin korkuiset dyyniäyneet rantavallit. Kalasataman eteläpuolella on suhteellisen kapea dyyniäynyt rantavalli, jonka merenpuoleinen rinne on loiva ja maanpuoleinen rinne kohtalaisen jyrkkä. Rantavallin pinnalla on suuntautumattomia tai heikosti suuntautuneita tuulen kerrostamia matalia dyynikumpuja. Rantavalli on kohtalaisen kehittynyt, mutta sen päällä olevat tuulikerrostumat ovat heikosti kehittyneitä. Avoimen hiekkarannan ja dyyniäyneen rantavallin välissä on melko kehittynyt alkiodyynivyöhyke.

Kalasataman pohjoispuolella avoimen hiekkarannan yläosassa on heikosti kehittynyt alkiodyynivyöhyke. Sen takana on kaksi erillistä dyyniäynyttä rantavallia, joista rannimmaisien pituus on noin 50 metriä ja sen korkeus on noin metri. Takimmaisien vallin korkeus on lähes kaksi metriä ja sen pituus on noin sata metriä. Molemmat vallit ovat loivapiirteisiä, rannimmaisiet rinteet ovat hieman loivempia kuin maanpuoleiset rinteet. Kummankin vallin päällä on niin runsaasti tuulen kerrostamaa, että niitä voidaan kutsua rantadyneiksi. Puuttoman rannan takana metsänrajassa on vapaa-ajan-asutusta varsinkin kalasataman itä- ja pohjoispuolella.

Korkia Sunikari:

Korkian Sunikarin eteläosassa on 10-15 metriä leveä loivasti sisämaahan kohoava avoin hiekkaranta ja sen takana rannan suuntainen polveileva ja kumpuileva kohtalaisen hyvin kehittynyt rantadyyniselänne, jonka pituus noin 200 metriä. Sen korkeus vaihtelee eteläpään puolelta toista metristä pohjoispään lähes kolmeen metriin. Vallin merenpuoleinen rinne on loiva ja maanpuoleinen rinne kohtalaisen jyrkkä. Sunikarin kalastajakylän eteläpuolella on dyynivallin itäpuolella muutamia matalia loivapiirteisiä dyynikumpuja. Dyynivallin takana on laaja noin 170 levyinen ja noin 250 metrin pituinen puuton kulutustasanne, joka kohoaa loivasti sisämaan suuntaan. Alue on muodostunut ennen rannansuuntaisen dyyniäyneen rantavallin syntyä aallokon huuhtoessa ja kuluttaessa vanhaa rantavyöhykettä. Kulutustasanteella on runsasta pintalohkareikkoa itä-länsi-suuntaisesti tasanteen keskiosan poikki sekä tasanteen itäreunalla. Kulutustasanteen kohottua rantavoimien ulottumattomiin se joutui alttiiksi tuulen toiminnalle. Tuuli kuljetti kulutustasanteelle jäänyttä hietaista ainesta kulutustasanteen itäpuolelle, johon se kerrostui mataliksi heikosti kehittyneiksi dyyniselänteiksi, jotka ovat nykyään mäntymetsän peittämiä. Kulutuspainanteella on vain muutamia pienialaisia paljaita kasvittomia laikkuja.

Biologia

Iso Sunikari:

Ison Sunikarin eteläinen dyyniranta on vähälajien, mutta kasvillisuudeltaan aika luonnontilainen. Se rajautuu molemmin puolin kivikkorantoihin ja hieman ylempää lepikko- ja pajukkopuskiin. Vesiraja on hieman epämääräinen ja alarannalla on siellä täällä muutamia kiviä ja edustalla vedenalaisia hiekkasärkkiä. Alemmalla hiekkarannalla on myös pieniä matalan veden aikaa muodostuneita kasvittomia lätäköitä. Alkiodyynivyöhyke on aika hyvin kehittynyt. Hiekkaranta on alaosasta aika kasviton ja yläosassa kasvaa niukasti järviruokoa, merivihvilää ja suola-arhoa. Alkiodyynivyöhykkeellä kasvaa jo runsaasti suola-arhoa, yksittäin merivihvilää ja ylempänä rantavehnytuppaita.

Ison Sunikarin eteläosan valkoinen dyyni nousee vastasivulta aika loivasti ja laskee suojasivulta jyrkästi. Korkeutta dyynillä on lähes 4 metriä merenpinnasta mitattuna. Harmaata dyyniä ei oikeastaan ole tai vain epämääräisenä 2–5 m leveänä vyöhykkeenä puustoisien dyynien edustalla. Puustoinen dyyni alkaa lähes heti vallin takaa. Valkoista dyyniä vallitsee rantavehnä ja sen seurana kasvaa vähän sarjakeltanoa, pohjanpunanataa, maitohorsmaa, niukasti rönsyrölliä ja pohjoispäässä on vähän enemmän järviruokoa. Harmaalla dyynillä on runsainten sarjakeltanoa ja metsälauhaa seuranaan rantavehnää, järviruokoa ja maitohorsmaa. Pohjakerroksesta puuttuvat jäkälät ja sammalet. Puustoinen dyyni koostuu 20 metrin levyisellä vyöhykkeellä harvasta, 1–3 metriä korkeasta männiköstä. Sen takana, itärajan eteläosassa on vielä mänty-koivu sekapuustoa ja pohjoisosassa lepikkoa. Kalasataman eteläpuolella, pienellä taskumaisella uimarannalla on lisäksi pienialainen ja matala valkoinen dyyni noin 20 m leveällä kaistaleella.

Iso Sunikarin pohjoisosan dyyniranta rajautuu pohjoispuolelta ruovikkoiseen kivikkorantaan ja eteläpuolelta kalasataman kivistä kasattuun aallonmurtajaan. Pohjoisosassa on säilynyt luonnontilaisempaa eteläosan ollessa uimarantakäytössä. Pohjoisrannalla on myös pieni erillinen 7 metriä leveä kivikkonokka hiekkarannan ympäröimänä. Sen kohdalla kasvaa myös hieman järviruokoa ja ylempänä hiirenvirnaa. Muuten ranta on leveästi hiekkainen, kasvitoon ja vesiraja on selkeä. Hiekkaranta vaihtuu heikohkoon lähes kasvittomaan noin 10 metriä leveään alkiodyynivyöhykkeeseen hieman epämääräisesti kostean rantapainanteen takaa. Painanteessa kasvaa hieman ukontatarta ja rönsyrölliä. Alkiodyynit koostuvat lähinnä suola-arhosta, jonkin verran myös edellisistä kasveista sekä rantavehnästä.

Ison Sunikarin pohjoisosan valkoinen dyyni on noin 20 m leveä ja se on korkeimmillaan keskiosassa. Eteläosasta dyynivalli hajoaa lentopallokentän ja kulutuksen vuoksi. Ensimmäisen vallin takana on toinen korkeampi harmaa dyynivalli, joka rajoittuu suoja-tylvältä puustoiseen dyyniin ja mökkien harva mäntyisiin pihapiireihin. Harmaan dyynivallin korkein kohta on eteläosassa johtuen osin esivallin tasaamisesta lentopallokentäksi ja uimarannaksi. Valli kohoaa lähes 4 metriä merenpinnasta. Valkoisen dyynin rantavehnikössä kasvaa hieman suola-arhoa ja niukasti rönsyrölliä. Harmaalla dyynillä on myös runsaasti rantavehnää sarjakeltanon ohella sekä näitä vähemmän suola-arhoa ja metsälauhaa. Pohjakerroksesta puuttuvat jäkälät ja sammalet. Rantadyynin itäpuolella, hiekkapohjaisessa männikössä on osin vanhaa ranta-asutusta.

Korkia Sunikari:

Korkia Sunikari muodostuu kapeasta osin kivisestä hiekkarannasta, rantadyynistä ja sen takaisesta laajasta puolikuunmuotoisesta edustavasta deflaatiokentästä, jota reunustaa etenkin metsänlaidalla leveähkö kivivyö. Edelliset alueet ovat säilyneet hyvin luonnontilaisina. Pohjois- ja eteläpuolelta dyynit rajautuvat kivikkorantoihin. Dyynialueen pohjoispuolella on vanha kalastajakylä ja pohjoisosan rannat ovat kivisiä, osin ruokoisia hiekkarantoja. Rantaa reunustavat metsät ovat lähinnä harvapuustoisia rantamänniköitä, joita pilkkovat hiekkatiet, polut ja sähkölinjat.

Hiekkaranta on noin 10 m leveä ja muodostuu parista rantavallista. Mantereisempi palle on jo noin 0,5 m korkea ja saattaa olla alkuna uudelle esidyynille. Vesiraja on aika suora, ja meren puolella on yksittäisiä aika isoja kiviä ja pari tiheämpää kivikkolaikkuja. Hiekkaranta vaihtuu yläosasta alkiodyynivyöhykkeeseen. Hiekkaranta on aika kasvitoon. Alkiodyynit koostuvat etenkin pohjoisosassa lähinnä suola-arhomatoista ja ylempää jonkin verran myös pienistä rantavehnätuppaista. Alkiodyynit vaihtuvat hieman epämääräisesti valkoiseen dyyniin. Pohjoispuolelta ranta jatkuu aika kasvittomana kivikkorantana ja eteläpuolelta myös kivikkoisena, hieman ruovikkoisena rantana, 10 m leveänä kaistaleena seuraavaan niemeen asti.

Valkoinen dyynivalli kohoaa merestä noin 5 metriä. Suo-ja-sivu on laen takaa jyrkkä ja dyyni vaihtuu tällä kohden harmaaksi dyyniksi. Vallin laki tipahtaa vain noin metrin dyynin suo-ja-puolelta ja jatkuu vielä 10–15 m leveänä, pari metriä korkeana hiekkakakkuna ennen kuin tipahtaa deflaatiokentän tasoon. Valkoista dyyniä vallitsee rantavehnä seuranaan sarjakeltano, suola-arho, niukkoina lampaannata, metsälauha ja hiirenvirna. Dyynin matalammalle eteläselänteelle nousee lisäksi rannasta järviruokoa. Selänteellä kasvaa myös maitohorsmaa ja muutamia mäntyjä. Harmaalla dyynillä kasvaa tasavahvasti rantavehnää, sarjakeltanoa, metsälauhaa, lampaannataa ja muita niukemmin mm. maitohorsmaa, puolukkaa, suola-arhoa ja variksenmarjaa sekä muutama kataja. Pohjakerroksessa kasvaa niukalti poronjäkäliä ja isohirvenjäkäliä.

Vallin takaisella tasaisella, karkea-aineksisella, varpunummisella deflaatiokentällä on oikeastaan vähän paljaita pintoja. Kenttää sitovat pienet variksenmarjalaikut, poronjäkäliköt, tinjäkäliä tuppaat, torvijäkäliä, hirvenjäkäliä, hietikkotierasammallaikut, karvakarhunsammal ja kulosammal sekä tupasmaisesti kasvava lampaannata, yksittäiset puolukat ja sarjakeltano. Deflaatiokentän ulkokehällä on kivikkovyö, joiden välissä kasvillisuus on muuten aika samanlaista, mutta varvut lähes puuttuvat ja aines on ehkä vielä karkeampaa, soramaista kuin tasaisella deflaatiokentällä. Kenttä on ilmeisesti ollut aikoinaan laitumena. Linnuista Sunikarilla pesii mm. pikkutiira (EN) (Lulu-tietokanta).

Maisema ja muut arvot

Alueen mataluudesta ja niemennokkien välisestä sijainnista johtuen muodostuma hahmottuu lähinnä vain avomerelle. Samoista syistä muodostumalta avautuu maisema vain avomerelle niemennokkien ja muodostuman maanpuolella olevan metsän peittäessä maiseman muihin suuntiin. Sisäiseen maisemaan luo vaihtelua ja monimuotoisuutta avoimet rantatasanteet, rannanmyötäiset polveilevat dyyniäytyneet rantavallit ja Korkia Sunikarissa niiden takana oleva puuton kulutustasanne kivikkoisine pintoineen sekä taimmaisena oleva metsittynyt alue dyyneineen. Sekä alueen geologinen monimuotoisuus että vanha kalastajakylä täydentävät toisiaan ja luovat omalla tavallaan kauniin maisemallisen kokonaisuuden. Muodostuman alueella on kolme pientä yksityisten mailla olevaa Sunikarin luonnonsuojelualuetta (LTA200424-LTA200426). Lisäksi muodostuma on osa Hailuodon maisemakokonaisuutta (MAO110117).

Kirjallisuus:

Luonnonsuojelulain luontotyyppien inventointi -tietokanta (LULU). 2010. Suomen ympäristökeskus, Helsinki.